

Algemene Rekenkamer Curaçao

De voorzitter en leden
van de Staten van Curaçao
Wilhelminaplein
Alhier

Uw nummer:

Uw brief van:

Ons nummer:
013/13/CUR

Willemstad, 7 februari 2013

Onderwerp:

Erratum bij de mededeling inzake de stand van zaken jaarrekeningcontroles

Middels een mededeling (006/13/CUR) d.d. 31 januari 2013 heeft de Algemene Rekenkamer Curaçao (de Rekenkamer) u op de hoogte gebracht van de stand van zaken met betrekking tot de controle van de jaarrekeningen van zowel het voormalig eilandgebied Curaçao en land Nederlandse Antillen als het land Curaçao door de Stichting Overheidsaccountants (SOAB) en de Rekenkamer.

In hoofdstuk 4 (Reactie van het ministerie van Financiën) is per abuis vermeld dat de Rekenkamer geen reactie van het Bestuurscollege heeft ontvangen op de concept-mededeling; dit had moeten zijn 'de minister'.

De Rekenkamer biedt haar verontschuldiging aan voor deze vergissing.

K.E. Ersilia RA
Secretaris

Algemene Rekenkamer Curaçao

De voorzitter en leden
van de Staten van Curaçao
Wilhelminaplein
Alhier

Uw nummer:

Uw brief van:

Ons nummer:
006/13/CUR

Willemstad, 31 januari 2013

Onderwerp:
Stand van zaken jaarrekeningcontroles

Middels deze mededeling brengt de Algemene Rekenkamer Curaçao u op de hoogte van de stand van zaken met betrekking tot de controle van de jaarrekeningen van zowel het voormalig eilandgebied Curaçao en land Nederlandse Antillen als het land Curaçao door de Stichting Overheidsaccountants (SOAB) en de Rekenkamer Curaçao (Rekenkamer). Het gaat om de jaarrekening 2010 (periode 1 januari tot en met 9 oktober 2010) van het voormalige eilandgebied Curaçao en de jaarrekeningen 2010 (periode 10 oktober 2010 tot en met 31 december 2010) en 2011 van het land Curaçao.

1. Controle door de SOAB

De Landsverordening comptabiliteit 2010 (CV 2010) bepaalt dat de jaarrekening over een dienstjaar vóór 1 september van het jaar volgende op dat waarop zij betrekking heeft, door de Minister van Financiën wordt opgesteld (artikel 49). Vervolgens regelt artikel 50 CV dat de door de Minister van Financiën opgestelde jaarrekening al dan niet gewijzigd door de Raad van Ministers wordt geaccordeerd. Onmiddellijk nadat de jaarrekening is geaccordeerd, zendt de Minister van Financiën deze naar de Rekenkamer en naar de accountant van het Land. De accountant zendt zijn verklaring en het daarbij behorende verslag binnen een termijn van één en een halve maand na ontvangst

van de jaarrekening aan de Minister van Financiën met afschrift, aan de Rekenkamer. De Rekenkamer brengt binnen een termijn van één en een halve maand na de ontvangst van het afschrift van het verslag van de accountant een mede aan de Staten gericht verslag van haar bevindingen.

In onderstaande tabel is weergegeven wanneer de jaarrekeningen uiterlijk door de minister van Financiën bij de accountant hadden moeten zijn ingediend, wanneer de jaarrekeningen zijn ingediend en wanneer de accountant zijn verklaring en het daarbij behorende verslag aan de Minister van Financiën met afschrift, aan de Rekenkamer, had moeten zenden. Onderstaande tabel is wat betreft de jaarrekeningen 2010 en 2011 van Curaçao, gebaseerd op de wettekst van de CV 2010.

Jaarrekening	Wettelijke uiterste datum indienen van de jaarrekening aan de accountant en Rekenkamer ¹	Feitelijke datum van indienen van de jaarrekening bij de accountant	Uiterlijke datum zenden van de verklaring en verslag door de accountant aan de Rekenkamer
Land Nederlandse Antillen	1 februari 2012	Januari 2012	Niet bepaald
Eilandgebied Curaçao 2010	Niet bepaald	25 mei 2012	Niet bepaald
Curaçao 2010	1 september 2011	28 december 2011	8 februari 2012
Curaçao 2011	1 september 2012	6 september 2012	19 oktober 2012

De Rekenkamer heeft over de in de tabel genoemde jaarrekeningen nog geen verklaring en verslag van de accountant i.c. de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) ontvangen. De SOAB heeft de Rekenkamer op 27 november 2012 schriftelijk op de hoogte gebracht over de stand van zaken van de controle van de jaarrekeningen en de verwachtingen ten aanzien van het afronden daarvan. Onderstaand geeft de Rekenkamer u hiervan een overzicht.

Jaarrekening 2010 Eilandgebied Curaçao

De SOAB is inmiddels gestart met haar controlewerkzaamheden, die zich vooral zullen richten op de juistheid en volledigheid van de bezittingen en schulden, die aan het Land Curaçao worden overgedragen. Zij verwacht dit onderzoek medio december 2012 te kunnen afronden en de resultaten aan de Rekenkamer te rapporteren. De Rekenkamer heeft al op 31 oktober 2012 aan de Staten een rapport (kenmerk 063/12/CUR) uitgebracht over haar bevindingen betreffende

¹ Artikel 50 van de CV 2010 stelt geen termijn aan het accorderen van de jaarrekening door de Raad van Ministers. De letterlijke tekst van het eerste lid van artikel 50 luidt: De door de Minister van Financiën opgestelde jaarrekening wordt al dan niet gewijzigd door de Raad van Ministers geaccordeerd. Omdat de memorie van toelichting bij de CV 2010 ervan uitgaat dat de Raad van Ministers uiterlijk 1 september de jaarrekening hebben geaccordeerd, heeft de Rekenkamer deze datum in de tabel opgenomen. Volgens de memorie van toelichting moet na accordering de jaarrekening direct naar de Rekenkamer worden gezonden.

de jaarrekening 2010.

Jaarrekening 2010 Land Nederlandse Antillen

De jaarrekening 2010 van het voormalige land Nederlandse Antillen wordt niet door de SOAB gecontroleerd. Wel zal de SOAB in het kader van de controle van de beginbalans van het land Curaçao onderzoek doen naar de gegevens uit de boedelbalans van het voormalige land Nederlandse Antillen.

Jaarrekening 2010 en 2011 Land Curaçao

De controle van de jaarrekening 2010 valt uiteen in:

- een controle van de beginbalans per 10 oktober 2010
- de controle van de baten en lasten in 2010 en de balans per 31 december 2010

Voor de controle van de beginbalans is de SOAB afhankelijk van de gegevens uit de jaarrekening 2010 van het Eilandgebied Curaçao en van haar controlebevindingen bij die jaarrekening. Daarnaast zal de SOAB over gegevens moeten beschikken uit de boedel van het Land Nederlandse Antillen. De eerste voorlopige gegevens uit de boedelbalans per 9 oktober 2010 zijn medio september 2012 door de boedelcommissie verzonden aan de Vereffeningcommissie. De SOAB verwacht de controle van de beginbalans per 31 maart 2013 te kunnen afronden. Over de uitkomsten van deze controle zal de SOAB niet separaat rapporteren, maar zal deel uitmaken van haar oordeel en de rapportage over de jaarrekening 2010 (van het voormalige eilandgebied Curaçao).

De SOAB is begonnen met de controle van de baten en lasten 2010 en 2011 (toetsen van procedures). De SOAB verwacht dat zij over de resultaten daarvan eind april 2013 zal rapporteren. De SOAB gaat bij deze schatting uit van het voldoende beschikbaar zijn van informatie en van voldoende medewerking van de landsambtenaren.

Van de SOAB heeft de Rekenkamer vernomen dat zij haar eerdere plannen voor de jaren 2010 en 2011 niet heeft kunnen realiseren als gevolg van de volgende omstandigheden:

- De ministeries waren niet in staat om tijdig de gevraagde informatie op te leveren.
- De voormalige Minister van Justitie zou in eerste instantie geen toestemming hebben gegeven voor de controle van de uitgaven van dit ministerie, waardoor de SOAB pas begin augustus 2012 met deze controle kon aanvangen.
- De landsontvanger heeft na overleg met de voormalige Minister van Financiën besloten om de bestanden van het ontvangerssysteem GOS niet aan de SOAB ter beschikking te stellen op grond van privacyoverwegingen. Het anonimiseren van de gegevens in dit systeem heeft inmiddels (na 7 maanden) plaatsgevonden, maar hierbij zijn teveel gegevens verloren gegaan. De selectie dient nu opnieuw te worden vervaardigd.
- De controle bij de Douane kon nog niet worden gestart als gevolg van het

voortdurend niet beschikbaar zijn van de betrokken medewerkers.

- Bij de controle van de Staten als onderdeel van de staatsorganen konden na het ontstaan van de politieke crisis in augustus 2012 geen nadere afspraken meer worden gemaakt.

Artikel 6 van de Eilandsverordening samenwerking met Stichting Overheidsaccountantsbureau (AB 1993, no. 51) bepaalt evenwel dat:

- het personeel van de SOAB in de uitoefening van zijn taak het recht van toegang heeft tot alle plaatsen, waar eilandsgelden of goederen bewaard of administratie daaromtrent wordt gevoerd,
- het personeel het recht heeft alle boeken, verantwoordingen, registers en bescheiden, betrekking hebbende op of verband houdende met de overheidsadministraties in te zien;
- de gewone en buitengewone rekenplichtigen gehouden zijn, aan het personeel van de SOAB, de inlichtingen te verstrekken, welke deze met het oog op de 'richtige' uitoefening van hun taak nodig achten.

De Rekenkamer is van oordeel dat de houding van ministers en het ambtelijk apparaat jegens de SOAB de tijdige en juiste (richtige) uitvoering van de controlewerkzaamheden heeft belemmerd, waardoor de SOAB niet in staat was om haar wettelijke controle goed en tijdig uit te voeren. De consequentie hiervan is dat de voortgang van de noodzakelijke verbetering van het financieel beheer wordt vertraagd. Uiteindelijk kan dit leiden tot de situatie dat de Staten belangrijke informatie wordt onthouden, hetgeen betekent dat de Staten haar controlerende functie niet tijdig en volledig kan uitoefenen.

Wanneer de SOAB haar werk niet goed en tijdig kan doen, kan dat ook gevolgen hebben voor de aard en omvang van de werkzaamheden van de Rekenkamer. Overigens is het niet de bedoeling van de wetgever dat de Rekenkamer de werkzaamheden van de SOAB overneemt.

De Rekenkamer acht het belemmeren van de werkzaamheden van de SOAB een ernstige verstoring van het wettelijk geregeld verantwoordingsproces hetgeen indruist tegen de beginselen van de rechtstaat.

Openbaar maken van de accountantsverklaring en het accountantsverslag

Ter verlening van decharge aan de ministers over het door hen gevoerde financieel beheer met betrekking tot het voorafgaande dienstjaar dient de Gouverneur een ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening in bij de Staten (artikel 51 CV). Bij de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening wordt een accountantsverklaring en het daarbij behorende verslag van de accountant en het door de Rekenkamer uitgebracht verslag van haar bevindingen met betrekking tot de jaarrekening gevoegd.

De SOAB treedt op als interne accountant van de regering. Over haar bevindingen rapporteert de SOAB aan de ministers.

Volgens de regelgeving voor accountants zijn de accountants werkzaam bij de SOAB aangemerkt als overheidsaccountant. De regelgeving voor accountants bepaalt dat

indien de overheidsaccountant constateert dat door of namens de in de regelgeving voor accountants genoemde organen² of personen anders dan een politieke ambtsdrager of een persoon die door de politieke ambtsdrager daartoe is gemandateerd, een door hem afgegeven assurance-rapport zonder zijn toestemming aan een ander is verstrekt, de overheidsaccountant maatregelen dient te treffen om deze ongeoorloofde verstrekking ongedaan te maken en om herhaling hiervan te voorkomen. Indien het assurance-rapport openbaar wordt gemaakt op grond van de Wet openbaarheid van bestuur, hoeft de overheidsaccountant de genoemde maatregelen niet te treffen.

De Rekenkamer heeft begrepen dat de SOAB zich heeft gebogen over dit vraagstuk en ook in overleg is getreden met de beroepsorganisatie van accountants.

De Gouverneur (i.c. de minster van Algemene Zaken en de Gouverneur) is wettelijk verplicht (CV 2010) om de genoemde documenten aan de Staten ter beschikking te stellen. Volgens de Rekenkamer is dat geen ongeoorloofde verstrekking en treedt de SOAB door het openbaar worden van de verklaring en het verslag, niet op als openbaar accountant. De wettelijke verplichting tot openbaar maken geldt enkel voor de verklaring en het verslag naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole en geldt niet voor alle andere verklaringen en rapportages van de SOAB.

2. Controle door de Algemene Rekenkamer Curaçao

Jaarrekening 2010 land Nederlandse Antillen

De Rekenkamer zal de laatste jaarrekening van het voormalige land Nederlandse Antillen versneld afdoen. Het onderzoek van de Rekenkamer zal zich vooral richten op de onderzoeken die door de Vereffeningcommissie en de SOAB zijn verricht.

Jaarrekening 2010 Eilandgebied Curaçao

De Rekenkamer heeft de jaarrekening 2010 van het voormalig eilandgebied Curaçao onderzocht. Op 31 oktober 2012 heeft de Rekenkamer haar rapport aan de Staten aangeboden. Aangezien de Rekenkamer zich geen gefundeerd oordeel heeft kunnen vormen over de juistheid en de volledigheid van de in de rekening opgenomen gegevens, ontbrak de benodigde basis om over te gaan tot goedkeuring van de jaarrekening 2010 conform artikel 134 lid 1 van de Staatsregeling van de voormalige Nederlandse Antillen.

2

- de organen belast met governance bij de overheidsgroep, zoals de politieke en ambtelijke leiding, audit-commissie, bestuur, raad van commissarissen, raad van toezicht;
- een andere medewerker werkzaam bij of verbonden aan de overheidsgroep;
- een andere overheidsaccountant werkzaam bij of verbonden aan de overheidsgroep, een openbaar accountant, een intern accountant, een andere dan hiervoor bedoelde overheidsaccountant, een ander overheidslichaam of een bij of krachtens enige wet ingestelde toezichthouder (bijvoorbeeld een minister of staatssecretaris in geval van bepaalde zelfstandige bestuursorganen) of extern controleur (bijvoorbeeld de Algemene Rekenkamer); of
- anderen dan de hiervoor genoemde organen en personen (bijvoorbeeld de Staten) voor zover de overheidsaccountant op grond van wet- en regelgeving gehouden is het assurance-rapport aan hen te verstrekken

De jaarrekening 2010 van de voormalige Veterinaire Dienst is door de Rekenkamer onderzocht. Haar conceptrapport met bevindingen heeft de Rekenkamer op 28 december 2012 voor commentaar aan de minister van Gezondheid, Milieu en Natuur gezonden.

De jaarrekening 2010 van de voormalige Dienst Openbare Werken is nog niet aan de Rekenkamer aangeboden.

Jaarrekening 2010 en 2011 Land Curaçao

De Rekenkamer zal haar werkzaamheden betreffende jaarrekeningen 2010 en 2011 van Curaçao afronden, nadat zij de accountantsverklaring en het daarbij behorende verslag van de SOAB heeft ontvangen.

3. Opmerkingen bij de compatibiliteitsvoorschriften

a. Artikelen 49 en 50 CV 2010

Artikel 49 bepaalt dat de jaarrekening voor 1 september van het jaar volgend op dat waarop zij betrekking heeft, door de minister van Financiën moet zijn opgesteld. In artikel 50 wordt geen termijn gesteld waarbinnen de jaarrekening door de Raad van Ministers moet zijn geaccordeerd. In de memorie van toelichting bij de CV 2010 bij artikel 49 wordt geen uiterste datum genoemd. Deze datum wordt wel genoemd in de toelichting bij artikel 50. Wanneer de Raad van Ministers uiterlijk 1 september de jaarrekening accordeert is het volgens de memorie van toelichting in principe mogelijk dat het verslag van Rekenkamer op 1 december aan de Staten en aan de regering wordt aangeboden. Vervolgens heeft de Gouverneur nog een maand de tijd om de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening voor 31 december bij de Staten in te dienen.

Vanaf de datum dat de jaarrekening door de Raad van Ministers is geaccordeerd, begint de termijn waarbinnen de SOAB haar controle moet afronden. Daarom is de Rekenkamer van mening dat het duidelijker is om in artikel 50 op te nemen dat de jaarrekening uiterlijk 1 september door de raad van Ministers moet worden geaccordeerd.

b. Artikel 51

De Rekenkamer wil het belang van het derde lid van artikel 51 CV 2010 benadrukken. In het derde lid van artikel 51 van de CV 2010 is namelijk geregeld dat de Staten tijdig op de hoogte worden gebracht wanneer de SOAB en/of de Rekenkamer niet tijdig hun accountantsverklaring en verslag van bevindingen aan respectievelijk de minister van Financiën en de Staten kunnen aanbieden.

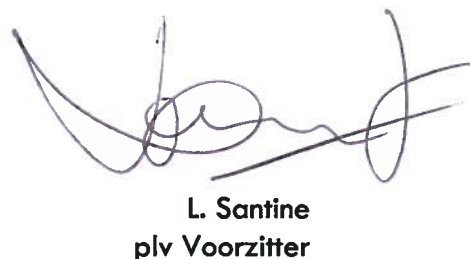
Indien de verklaring van de SOAB of het verslag van de Rekenkamer niet tijdig beschikbaar is, voegt de Gouverneur bij de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening, een mededeling aangaande de oorzaak van het niet beschikbaar zijn en het tijdvak waarbinnen de verklaring of het verslag alsnog aan de Staten zal kunnen worden toegezonden.

4. Reactie van het ministerie van Financiën

In het kader van de procedure van Hoor en Wederhoor heeft de Algemene Rekenkamer Curaçao de minister van Financiën op 17 januari 2013 de conceptmededeling voor commentaar aangeboden. Aan de minister van Financiën is gevraagd om binnen twee weken op het concept te reageren. Uit het feit dat de Rekenkamer geen reactie van het Bestuurscollege heeft ontvangen, concludeert de Rekenkamer dat de minister zich met de inhoud van het rapport kan verenigen.

K.E. Ersilia RA
Secretaris

L. Santine
plv Voorzitter